

Befrielseologi i smågruppen?

Titel:	Befrielseologi i smågruppen?
Ämnesområde:	Pastoral Teologi
Poäng:	10 poäng
Institution:	Metodistkyrkans Nordiska Teologiska Seminarium, Överås, Göteborg
Studentens namn:	Thommy Ek
Handledarens namn:	Ivan Chetwynd
Student opponent:	Rasmus Lindén
Lärare opponent:	Jörgen Thaarup
Datum:	18 maj, 2006

Innehållsförteckning

	Sida
1	Inledning.....3
1.1	Bakgrund.....3
1.2	Problemformulering.....3
1.3	Metod.....3
1.4	Källor.....3
2	Metodismen.....4
2.1	Social situation.....5
2.2	Smågrupper.....6
3	Befrielsesteologi.....13
3.1	Social situation.....18
3.2	Smågrupper.....20
4	Konklusion.....24
5	Avslutning.....27
6	Litteraturlista.....28

1. Inledning

Denna uppsats handlar om hur människors väg in i kyrkan kan se ut och gemenskapen i kyrkan ur ett befrielseologiskt perspektiv. Kyrkan har något exklusivt att erbjuda dagens människa då mycket idag handlar om prestation och utanförskap. Vi konsumerar som aldrig förr och det är så många som känner sig tomma inuti och som söker något att fylla detta tomrum med. Vi erbjuds så mycket och vi kan välja vad vi vill för livsåskådning. Det andliga utbudet är stort men släcker det törsten? Fler och fler känner att de lever i ett utanförskap och längtar efter en gemenskap och en mening i tillvaron. Där har kyrkan något att erbjuda. Kanske känner man sig inte hemma eller bekant med gudstjänstfirandet på söndagarna genast men en väg in till kyrkan kan vara genom den lilla gruppen. Jag skall se på smågruppen och på vilket sätt befrielseologi kan komma till uttryck i denna.

1.1 Bakgrund

Jag känner mycket för dem som lever i utanförskap. Där förtryck och orättvisor skett har jag identifierat mig med de svaga. Genom egna erfarenheter av att vara i underläge och maktlös så har en längtan efter frihet vuxit sig stark. Vägen har gått genom självhjälpsgrupper, kyrkan, husgrupper och teologiska studier. I den teologiska utbildningen på Överås har vi läst utvecklingspsykologi, självvård och religionspsykologi, vilket ligger till grund för mitt fortsatte studium av att bli befriad till ett liv med Kristus. Därför att detta är en väg för många och som leder till ett bättre liv så tycker jag det är angeläget att studera hur befrielseologin uttrycks i smågruppsarbetet. Då jag är metodist så blir ett studium av Wesley's klasser extra intressant.

1.2 Problemformulering

Wesley's arbete mot fattigdom och förtryck kom att utgöra en stor skillnad i dåtidens samhälle. Befrielseologin är viktig mot förtryck och orättvisor.

Vilka skillnader och likheter finns det i sättet att gripa sig an arbetet mot fattigdom och utanförskap?

På vilket sätt arbetar de bägge riktningarna med smågrupper?

Har vi i dagens sociala situation något att lära av dessa bägge grupper i vårt smågruppsarbete?

1.3 Metod

Jag kommer att redogöra för hur Wesley formade arbetet i de så kallade klasserna på 1700-talet och för hur den sociala situationen såg ut.

Jag skall också presentera befrielseologin samt se hur de arbetar med basgrupper i deras sociala situation.

Jag kommer att jämföra på vilket sätt dom metodistiska klasserna arbetade för att hjälpa utsatta människor, med hur befrielseologins basgrupper bedriver sitt arbete.

1.4 Källor

Som källor har jag valt böcker som handlar om metodistisk teologi samt hur de arbetar med klasser samt böcker om befrielseologi för att se hur de arbetar med basgrupper. Jag har valt de böcker som har kunnat ge mig en inblick i ämnet smågrupper inom metodismen och befrielseologin. När det gäller metodismen så fanns det gott om litteratur, men allt var på engelska vilket har vållat vissa problem. När det gäller böcker om befrielseologin så har de flesta ganska många år på nacken och teologin har skiljt sig en del mellan författarna så det har varit svårt att hitta den gemensamma nämnaren. Jag har även sökt mycket på internet och hittat en del material där samt undervisningen på Överås som har bidragit med mycket.

2 Metodismen

Metodismen började som en väckelserörelse inom engelska kyrkan genom bröderna och prästerna John (1703-1791) och Charles (1708-1788) Wesley på 1730-talet i England. 1784 grundades Metodistkyrkan i USA och då som biskopskyrka efter att John Wesley med viss tvekan hade godkänt detta. Från USA och England spred sig Metodistkyrkan sedan ut över världen och finns i nästan alla länder idag.

I England blev Metodistkyrkan ett eget trossamfund först 1797, efter John Wesleys död, men där ett trossamfund utan biskop.¹

Under sin studietid vid universitet i Oxford bildade John och Charles med andra intresserade the Holy Club, ett sällskap som iakttog en strikt disciplin med regler skrivna av John, som inte var helt olik andra liknande sällskap vid den här tiden. I klubben organiserade och systematiserade man sitt liv i bön, studier och social välgörenhet. Medlemmarna skulle tillbringa en timma varje morgon och kväll i enskild bön. De gjorde en ständig självrannsakan för att upptäcka tecken på nåd och försöka att upprätthålla en hög grad av religiös intensitet. De förde regelbundet dagbok över sina uppgifter. De sökte ständigt svar i Skriften och tillbringade en timma dagligen i meditation. De fastade två gånger i veckan och mottog nattvarden varje söndag. De var noga förberedda inför sina samlingar så att inget blev sagt utan orsak. Inte så konstigt att de fick öknamnet metodister. Under denna tid utvecklade John många regler som han sedan höll livet ut.² Det var den starka tron som gjorde att de övervann synder och växte i helgelse. Tron hjälpte dem mot allt som kunde komma i deras väg på deras färd mot himlen. Tack vare sitt samhällsengagemang fick bröderna Wesley stor uppmärksamhet, många lyssnade och kom till tro och de organiserades i klasser som så småningom utvecklades till Metodistkyrkan i England.³

Metodismen var inte planerad, man ville inte starta en ny kyrka utan istället reformera den gamla. Det var Wesleys bestämda åsikt att trots engelska kyrkans brister så skulle man inte tala illa om den och absolut inte skilja sig från den, tro hör inte ihop med schism, tron hör ihop med enhet i Kristus. Då metodisterna växte sig allt starkare och deras identitet blev tydligare ville engelska kyrkan inte acceptera dem. John Wesley kämpade trots allt emot en separation.⁴

John Wesley var radikal och rättfram i sina predikningar och tack vare det så var han inte längre välkommen till Oxford universitet där han hade haft regelbundna predikningar. Han var inte heller längre välkommen i de flesta kyrkor i England. Men vanligt folk hörde gärna på honom och folket som kallades metodister mångfaldigades. Han vände inte kyrkan ryggen trots att den vände honom ryggen. Det var med beslutsamhet som han formade den metodistiska rörelsen som en förnyelse inom engelska kyrkan, även om han inte var uppskattad där längre.⁵

Metodisterna älskade alla, de var så övertygade i sin tro vilket gav kärleksfulla handlingar och som inneslöt främlingar, vänner och fiender. De var ett levande vittnesbörd som hade kunskap om Kristus och att lyda Guds vilja var viktigare än traditioner. Religionen för Guds barn innebar rättfärdighet, fred och glädje i den helige Ande. Traditionen var mindre viktig när det

---

¹ Metodistkyrkan

² Snyder sida 18

³ Metodistkyrkan

⁴ Watson sida 17

⁵ Snyder sida 52

gällde att nå ut till arbetare, alkoholister och prostituerade. De ville vara en sann kyrka som når ut till vanligt folk med evangeliet.⁶

Trots alla hinder så frambringade den tidiga metodismen förvånansvärt mycket genom sitt sociala arbete. Det grundläggande var insikten om Guds kärlek till alla människor och att du skall älska Gud av hela ditt hjärta, själ, förstånd och kraft. Precis som Gud först har älskat oss skall vi också älska varje själ som Gud har skapat som vår egen själ. Detta var den sociala etik som gav kraft till att förändra samhället genom att hjälpa de fattiga. Alla har en själ som behöver räddas, en själ för vilken Kristus har dött. Speciellt de fattiga som äger mycket lite eller inget som de kan kalla sitt eget, förutom att de är friköpta av Gud genom Kristi blod.⁷

Wesley hjälpte folket att anpassa sig till det nya samhället som växte fram genom den snabba utvecklingen, svängande ekonomin och urbaniseringen.⁸

2.1 Social situation

Det fanns en oerhörd fattigdom och nöd hos människorna i England på 1700-talet, både materiellt och andligt. Mycket folk drog sig in i städerna där arbete fanns, eller förhoppningsvis, fanns. Det var en omställning från ett jordbrukssamhälle till ett industrisamhälle där många människor inte hängde med i omställningen, vare sig ekonomiskt eller socialt. Många levde under existensminimum och arbetade under hårda förhållanden i landets kolgruvor och fabriker. Arbetarna hade låg status och sågs av många som en del av de maskiner som de arbetade vid. Fattigdom, barnarbete och en utbredd alkoholism var realiteter för många. Fängelserna var fulla med människor vars brott egentligen grundade sig i fattigdom.

Den engelska kyrkan stod långt ifrån folket och lockade allt färre då den blivit allt för intellektuell. George Whitefield, en av ledarna inom den tidiga metodismen och studiekamrat till Wesley, hade börjat predika för dessa människor som stod långt ifrån kyrkan. Det blev så många som kom till tro att han fick tillkalla Wesley som var en god predikant och organisatör för att strukturera upp arbetet med de fattiga. Wesley började predika till folket utanför kyrkan vid arbetsplatser och på torgen, till de fattiga och utsatta. Han kom med ett budskap om att människors liv kunde förändras. Folket svarade på Wesleys predikningar och en metodistisk massrörelse var född.⁹

Budskapet var lika mycket riktat till de rika som till de fattiga. De rika kunde ändra sina attityder och ta ansvar för dem som hade det sämre, de som inte sågs som annat än enkla arbetare. Utifrån detta samhällsengagemang bildades senare de första fackföreningarna i England.¹⁰

Wesley besökte familjer, fabriker, fattighus, sjukhus och fängelser. Det var det dubbla kärleksbudet som drev Wesley att hjälpa de fattiga med kläder, mat, pengar, skola för barnen, kristendomsundervisning, att hjälpa sjuka och de i fängelse.¹¹ Efter noggranna undersökningar av behoven så samlades det in pengar, kläder, matvaror, bränsle och medicin som gavs åt de behövande. De var ofta i dåligt skick och med nedsatt immunförsvar eftersom de inte hade fått tillräckligt med näring. Hygien var dålig och de hade ingen tillgång till medicin när de

---

⁶ Watson s. 20

⁷ Marquardt s. 32

⁸ Heitzenrater s. 185

⁹ Snyder s. 33

¹⁰ Metodistkyrkan

¹¹ Marquardt s. 24

blev sjuka. Han hjälpte dem genom att ge dem sin handbok Primitive Physic där de kunde få råd hur man behandlar sina sjukdomar. Behoven var stora och metodisternas välorganiserade tjänster var ofta inte tillräckligt.

Wesley själv hade läst medicin och behandlade en del men de svåraste fallen skickade han vidare till specialister. Han tog aldrig betalt för sina tjänster och hjälpte hundratals inom några få månader.¹²

Wesley hjälpte många genom självhjälp. Han lånade ut pengar till de fattiga utan ränta och avgifter så att de kunde ta sig ur sin situation. Han skakade fram jobb och startade projekt med bomull och stickning för kvinnorna. Synen på de fattiga var att deras situation var självvald eller att det var deras öde som ett gudomligt straff. Denna syn på de utsatta ökade givetvis misären då ingen ville förändra de negativa sociala strukturerna genom att problemet sågs som de fattigas eget fel. Wesley organiserade inte bara hjälpen utan besökte de hjälpbehövande personligen för att se med egna ögon hur de hade det och vilka behov de hade. Likadant var de med givarna och de som arbetade för Wesley, de fick gå dit med hjälpen själva och inte bara sända den dit. De fattiga sågs som lata av de mer välbärgade. Men hur kan man arbeta utan mat? Wesley tyckte att de välbeställda gott kunde besöka de fattiga och se med egna ögon och inte bara lyssna till sina fördomar, då kanske de kunde ändra attityd. De fattiga kunde inte beskylldas för sitt dilemma, de behövde hjälp.¹³

Fattigdomen definierades av de välbärgade men var upplevdes av folket som hunger, utsatthet och maktlöshet, vilket inverkar på hälsan och välfärden för individer och familjer. De som fick stöd av samhället fick inte tillräckligt med hjälp utan behövde ytterligare understöd och allmosor. Fattigdomen bestraffades, gjordes kriminell. Man blev piskad för tiggeri och fängslad för skulder. De kunde bli tvingade till straffarbete under flera år eller sättas i uppfostrings hus.¹⁴ Det finns en historia om en kvinna som hade ett litet barn som var fruset. Kvinnan stal en bit tyg ur en affär för att kunna värma sitt barn men ångrade sig sedan och lämnade tillbaka tyget. Hon blev ertappad när hon la tillbaka tygbiten vilket ledde till att hon avrättades för stöld. Så hårt såg man på stölder, oavsett omständigheter.

Wesleys definition på fattiga är: de som saknar livets nödvändiga behov såsom tillräckligt med mat, anständiga kläder att ta på sig och lämplig bostad.¹⁵ Det var ett tillstånd av ekonomiskt och socialt förtryck.

Wesley såg lösningen på fattigdomen i Bibeln. Gemenskapen där de delade på allt i Apostlagärningarna var bunden av kärlekens lag och inte sekulära lagar. Att älska Gud och sin nästa resulterar alltid i gärningar för dem som har mer behov än vi själva. Kärlek och empati är hjärtat av Wesleyansk teologi och metoden för metodistisk mission.¹⁶

Kärleken till nästan var det viktigaste eftersom alla är Guds barn och förtjänar att bli behandlade så. Wesley försökte ta bort ”stigmat” fattigdom, för vi är alla fattiga i något avseende.¹⁷ De fattiga har vi alltid hos oss och det är inget som vi passivt anpassar oss till utan det är en permanent invit att tjäna dem. Vi behöver aldrig mer fråga: ”Vad skall vi göra?”¹⁸

---

¹² Marquardt s. 28

¹³ Ibid s. 29-31

¹⁴ Heitzenrater s. 23

¹⁵ Ibid. s. 27

¹⁶ Ibid. s. 37

¹⁷ Ibid. s. 36

¹⁸ Ibid. s. 181

Metodisterna själva bestod av 2/3 fattiga. De ansåg att alla kan ge, även de fattiga, till någon som har det sämre. Det är kärleken till nästan som är normen för givandet. Man skulle tjäna så mycket man kunde, spara så mycket man kunde och ge så mycket man kunde.¹⁹ Fattigdomen kunde utplånas från de metodistiska sällskapen bara man praktiserade ”ge allt du kan”! Det fanns de som fick det bättre men som kunde glömma varifrån de kom. De tjänade så mycket de kunde och sparade så mycket de kunde men glömde att ge så mycket de kunde. Detta ledde till ett vi och dom tänkande och en del kom själva att bli förtryckare.

2.2 Smågrupper

Det var vanligt förekommande i London på den här tiden att folk kom tillsammans i olika sällskap för att be, ta emot råd och vaka över varandra i kärlek. Det fanns även smågrupper inom den engelska kyrkan där man träffades regelbundet för att utvecklas i tro och kunskap. Medlemmarna i smågrupperna bestod i regel av fromma män över 18 år.

John Wesley ansåg att den engelska kyrkan var närmast den tidiga kyrkan i sin teologi och tradition. Han tyckte dock att om kyrkans lära var en annan än Bibelns så hade Bibeln den högsta auktoriteten. I sitt arbete med att rädda själar så var människorna viktigare än regler och traditioner. Den högsta auktoriteten var lydningen till den helige Anden i sitt inre.²⁰

Wesley såg hela världen som sin församling. Där han predikade organiserade han också sällskap med ledare som ville förnya kyrkan.²¹

Vid ett tillfälle fick Wesley frågan:

”What may we reasonably believe to be God’s design in raising up the Preachers called Methodists?”

John svarade:

”Not to form any new sect; but to reform the nation, and particularly the church; and to spread scriptural holiness over the land.”²²

De troende hade ett förbund med Gud personligen men också som gemenskap, men när den engelska kyrkan inte erbjöd någon utveckling eller stod för långt ifrån folket så träffades de i sällskap för att utvecklas i tron.²³

Det var inte endast för att utvecklas för egen del som var huvudsyftet med gruppen. Det var att ta emot uppgiften att gå in i världen och förenas med den uppståndne Kristus i uppdraget att förkunna Guds frälsning i den helige Andes kraft.

För Wesley var det enda kravet för medlemskapet en önskan att fly från den kommande vreden och att bli frälsta från våra synder. Detta gjorde att sällskapen öppnade för andra än de från engelska kyrkan att vara med. De var ekumeniska. Mot de egna pastorerna och ledarna var Wesley extra hård och krävde en sträng disciplin.²⁴

---

¹⁹ Heitzenrater s. 31

²⁰ Watson s. 125

²¹ Snyder s. 63

²² Klaiber m.fl. s. 285-286

²³ Watson s. 35

²⁴ Messer m.fl. s. 35

Den förekommande nåden gjorde det möjligt för människor att ta emot evangeliet. Kristus dog för alla.²⁵ Men för att den förekommande nåden skulle utvecklas så behövde man andra i samma situation och vara i en miljö som uppmuntrade en tillväxt i tron. Det var en viktig hjälp för utsatta och fattiga att komma in i en grupp gemenskap med andra goda kristna människor.

Smågrupper har varit en del av kyrkan från början. Jesus började sin verksamhet med en liten grupp som vi känner som ”de tolv”. Den tidiga kyrkan var sammansatt av små samlingar av troende i hemmen. Och metodismen har sina rötter i sina klasser. Wesley var inspirerad av Herrnhutarna och Zinzendorf på sin tid. Wesley gjorde ett besök i Herrnhut och där såg han hur de var uppdelade i smågrupper kända som ”band”. De var kända som ”ecclesiola in ecclesia”, den lilla kyrkan i kyrkan. Syftet med den lilla kyrkan var att ge plats för kristen andlig utveckling och undervisning som inte var möjlig i den stora kyrkan. Det var när John kom tillbaka till London som han organiserade Fetter Lane Sällskapet i smågrupper efter Herrnhutarnas modell.²⁶

Banden var för män och kvinnor, gifta som ogifta, som behövde extra stöd i sitt kristna liv. I banden var det mellan fem och tio medlemmar och de var indelade genom ålder, kön och civilstånd. De erkände sina fel och brister för varandra och bad för varandra att de skulle bli befriade från sina synder. Regler för banden var skrivna redan så tidigt som 1738 och föregick då både de metodistiska sällskapen och klasserna.²⁷

När John och hans bror var ute och predikade för folket så blev folket berörda och gav sina liv till Kristus. De mötte ofta motstånd från sina familjer, arbetskamrater och vänner som tyckte att de blev lite väl religiösa. Det var inte lätt att bli en kristen och utvecklas själva när ingen tog deras omvändelse på allvar. De kände sig ensamma och utsatta och frågade John om inte han kunde vägleda dem. Han insåg snart att han inte kunde träffa dem var och en i deras hem så han bildade sällskap som träffades en gång i veckan på torsdagar. Där gav han dem gärna av sin tid och de fick rådgivning och de bad tillsammans. Han sade:

”If you will all come together every Thursday, in the evening, I will gladly spend some time with you in prayer, and give you the best advice I can.”²⁸

Wesley organiserade dussintals av dessa sällskap i London och Bristol. Alla grupperna tillsammans kallades ”United Societies”. Skillnaden mellan metodistiska sällskap och andra sällskap på den här tiden var att de metodistiska stod under Wesleys tillsyn. Medlemskapet i ett sällskap var geografiskt betingat, så att man tillhörde det sällskapet som fanns närmast sin bostad. Wesley tyckte när han begrundade sällskapen att de var som de första församlingarna i urkyrkan där man kom tillsammans i hemmen och bad och delade allt med varandra.²⁹

Kristendomen är i grunden en social religion. Livet i kristen gemenskap och socialt ansvar är förenade i den personliga erfarenheten av frälsning. För Wesley är vägen till frälsning för individen alltid bunden till ett liv i gemenskap. De som blivit uppväckta genom evangeliets budskap samlades i dessa sällskap för att hjälpa varandra i pastoral vård.³⁰

---

²⁵ Klaiber m.fl. s. 226

²⁶ Manskar s. 8

²⁷ Snyder s. 36

²⁸ Ibid. s. 34

²⁹ Ibid. s. 35

³⁰ Klaiber m.fl. s. 222

Klasser

Wesleys klassmöten uppstod av en tillfällighet i Bristol i början av 1742. John Wesley var oroad över att så många medlemmar i sällskapen inte levde efter evangeliet. De blev kyliga och gav efter ganska lätt för de synder som ansatte dem. Mekanismer för att öva disciplin behövdes. Sällskapen delades upp i klasser med tolv deltagare i varje klass. Sällskapet i Bristol som bestod av 1100 medlemmar delades in i klasser med tolv i varje klass. Ledare utvaldes för att veckovis möta klasserna och hålla dem under uppsikt vilket möjliggjorde övning i disciplin. Wesley sa att det så snart som möjligt skulle bli samma metod i London och på alla andra platser. Synder upptäcktes och de blev tillrättavisade, och om de avstod från sina synder så var de välkomna som medlemmar. Om de inte avstod från sina synder så var de inte välkomna.³¹

Klassmötena, som var obligatoriska, var ett medel för nåden för tusentals Metodister. Wesley var övertygad att början av tro i en mans hjärta kunde utvecklas till en räddande tro mer effektivt i en varm kristen atmosfär som den i klassen, än ute i en kylig värld. Varje person blev väl känd i klassen och fick ett medlemsbevis med namn och datum samt en signatur av John Wesley eller av någon av hans predikanter. Det var detta medlemsbevis som gav honom tillträde till kärleksfesten som hölls varje kvartal. Denna kärleksfest var för att uppmuntra medlemmarna samt ett utmärkt tillfälle att värva nya medlemmar på. Det var medlemskapet i klassen som också gav tillträde till och tillhörighet i sällskapet. Medlemmar som levde i synd fick inte sina medlemsbevis förnyade för nästa kvartal och blev på så vis utestängda från kärleksfesten.³²

Precis som de första kristna träffades i hemmen och delade tro och gemenskap med varandra så gjorde metodisterna det också. De samlade in pengar varje vecka, de bar varandras bördor och tog hand om varandra. De talade i kärlek om för varandra vad de såg som synd och utvecklades i Kristus. Varje medlem skulle ge ett vittnesbörd från veckan som gått, de sjöng, bad, samlade in pengar och fick välsignelsen.³³ Metodisterna såg allvarligt på sitt lärjungaskap och träffades för att bekänna sina fel och brister och genom det utvecklas till bättre lärjungar. Wesley själv övervakade de metodistiska sällskapen med ett stort allvar och noggrannhet. Man kan säga att han var en folklig teolog som hade ett klart och tydligt tal till vanliga människor. Syftet med klasserna var i första hand att evangeliet skulle ut till folket och det var metodisternas uppdrag av Gud. Allt annat var underordnat. Metodismen var grundad i den anglikanska traditionen och Wesley uppfattade aldrig metodistiska gemenskaper som något annat än integrerade i den engelska kyrkan.³⁴

Att bli en fullkomlig kristen visade sig i det att man älskade Gud och sin nästa av hela sitt hjärta, själ, förstånd och kraft. Regelbundna klassmöten gjorde det möjligt att vara kvar i denna kärlek och på så vis fick medlemmarna visshet om att Guds Ande är närvarande för att stärka dem i deras tjänst för Jesus Kristus.³⁵

---

³¹ Snyder s. 36

³² Ibid. s. 56 - 57

³³ Watson s. 97

³⁴ Ibid. s. 6

³⁵ Ibid. s. 134

Wesley uttryckte att varje person som önskar rädda sin själ bör bli medlem, vilket också var det enda kravet för medlemskap. Önskan måste dock visa sig i tre kännetecken och som finns beskrivet i "The general rules".

1. Undvika all känd synd och att inte göra någon skada och undvika ondska i varje form.
2. Göra gott efter sin förmåga av alla slag och så långt som möjligt till alla.
3. Delta i alla Guds föreskrifter genom att gå i kyrkan, läsa Skriften, delta i nattvarden, hålla enskild bön, studera Skriften och fasta.³⁶

Efter accepterandet av detta så kunde han placeras i en klass som var lämplig för honom och där han tillbringar minst en timma per vecka. Om inget talar mot honom så blir han godkänd av sällskapet och får där träffa andra bröder och systrar och deltar så länge han vill. Klasserna var också en källa för den metodistiska ekonomin då varje medlem fick ge ett bidrag varje vecka så att resepredikanterna och fattiga fick ekonomiskt stöd.³⁷

Fem frågor som ställdes till deltagarna vid varje möte.

1. Vilka kända synder har du begått sen förra mötet?
2. Vilka frestelser har du mött?
3. Hur blev du befriad?
4. Vad har du tänkt, sagt eller gjort som du funderar på om det är en synd eller inte?
5. Är det något som du önskar hålla hemligt?³⁸

Det som ligger till grund för Wesleys regler om bikt i Klassen är Jak 5:16.

"Bekänn därför era synder för varandra, och be för varandra att ni skall bli botade. Den rättfärdiges bön har kraft och gör därför stor verkan."³⁹

Klassledaren

Klassledaren, som kunde vara en man eller kvinna, var en viktig länk mellan Wesley och den enskilde medlemmen. Klassledaren skulle träffa medlemmen minst en gång i veckan för att ta reda på hur de hade utvecklats i sin helgelse. De fick råd, tillrättavisning, tröst eller förmaning och klassledaren undersökte deras villighet att ge till de fattiga. Dessa skyldigheter och viktiga uppgifter krävde att klassledaren skulle ha en klar och sund religiös erfarenhet. Ledaren skulle ha ett bestående vittnesbörd av den helige Ande om att vara ett Guds barn och ha konstant makt över synden samt stadigt växa i nåd. Ledaren skall föregå med ett gott exempel genom egna bibelstudier. Om någon inte kommer på klassmötena så skulle det göras ett hembesök så fort som möjligt. Ledaren var också förpliktigad att delta på mötet för klassledarna varje vecka. Om ledaren inte skötte sina plikter kunde han liksom medlemmarna bli utesluten och bli av med sin klass. Varje kvartal gjordes en inspektion av klassen och ledaren. Då frågades det om någon lever i dryckenskap eller annan yttre synd? Går de i kyrkan och använder de andra medlemmen för nåden? Möter de klassledaren så ofta de får tillfälle?⁴⁰

Om någon brast i sitt ledarskap så ville Wesley ha reda på det personligen för att om ingen bättring skedde så skulle han byta ut honom. Ledarna möttes varje vecka med pastorn, som var utvald av Wesley, för att ge en rapport om medlemmarna och för att få ta emot råd och

---

³⁶ Watson s. 108

³⁷ Snyder s. 55

³⁸ Watson s. 84

³⁹ Bibel 2000

⁴⁰ Watson s. 102-105

instruktioner. Ifall någon lärde ut en annan lära så skulle han tillrättavisas kärleksfullt, ändrade han sig inte så hade han inte längre någon plats hos dem.⁴¹

Pastorer övervakade Wesley själv! De hade väldigt strikta regler och förväntades predika, studera, resa, ha möten med klasser och band och äta sparsamt.⁴²

I England hade man klasser fram till 1912 och i USA till år 1861.⁴³

Band och Select societies

Sällskapen som John delade in i klasser utvecklades också till några andra grupper. De som hade kommit en bit på trons väg kunde bli med i banden. Ytterligare en grupp fanns och det var de utvalda sällskapen, select societies, de som hade kommit ännu längre på helgelsens väg deltog i dessa samlingar, däribland Wesley själv.

De metodistiska sällskapen var alltså indelade i klasser och band och utvalda sällskap. Man blev först medlem av en klass och fick sen delta i sällskapet. Det enda kravet för att delta i ett sällskap var alltså att man var medlem i en klass. Klassmötena var hörnstenen i hela den metodistiska byggnaden. Ledarna för klasserna bestod av pastorer eller lekmän.⁴⁴

Det var den helige Andes inre uppmaning som ledde honom till att utveckla policyn i klasser, band och sällskap. De skulle fostra varandra, lyda Guds vilja och förnimma den helige Anden.⁴⁵

Varje metodist förväntades att delta i en klass. Banden eller utvalda sällskap var frivilliga grupper. Medlemskap i klassen bestämdes av var människor bodde. Det var mixade grupper av män och kvinnor, gifta och singlar, som kom tillsammans under en mogen kristen ledare, man eller kvinna, som var utvald av Wesley eller någon av hans predikanter. Banden var för dem som upplevt en försäkran av att vara förlåtna för deras synder och som då var redo för en djupare nivå av delande och förpliktelse. Dessa grupper var inte mixade utan var indelade i gifta och ogifta, kvinnor och män med mellan fem och tio medlemmar i varje grupp. Ledarskapet i banden delades av medlemmarna. Det utvalda sällskapet var för dem som mer aktivt ville uppleva helgelse och helighet.

Banden var olikt klasserna i det att de var avsedda för personer som hade en försäkran eller erfarenhet av att de var förlåtna av Gud. Reglerna i banden var färre men de som fanns var mer skärpta. De skulle vara än mer omsorgsfulla i sitt arbete mot synden, mer nitiska i att utföra goda gärningar och alltid delta i gudstjänsten och ta emot nådegåvorna.⁴⁶

Wesley betraktade manliga och kvinnliga bandledare lika. De skulle ha en djup fruktan för Gud, en kontinuerlig medvetenhet av Hans närvaro och en starkare törst efter hela hans bild. Många av de fattiga hade denna trosvisshet men få av de rika.⁴⁷ Banden upphörde 1880.

Det fanns ännu en typ av sällskap bestående av särskilt utvalda medlemmar där Wesley själv deltog, där han kunde få utvecklas tillsammans med andra. Denna grupp bestod av ett mindre

---

⁴¹ Watson s. 99

⁴² Snyder s. 63

⁴³ Ibid. s. 62

⁴⁴ Ibid. s. 54

⁴⁵ Watson s. 126

⁴⁶ Ibid. s. 117

⁴⁷ Ibid. s. 119

antal medlemmar. Det var de som kommit längre i sin helgelse, både yttre och inre, och som inte behövde några regler eftersom de hade dem i hjärtat. De hade tre riktlinjer varav den första var att inget som sades på mötet fick det pratas om utanför lokalen. Den andra var att de skulle underkasta sig sin präst i alla ting och det tredje att varje medlem skulle ta med sig allt han kan till det gemensamma förrådet varje vecka.⁴⁸

Smågruppens nödvändighet

Smågrupper är nödvändiga för kristen utveckling, det är endast i gemenskap med andra som nåden kan flöda fritt. Med andra ord, smågrupper utformade och ledda för andlig utveckling är de bästa medel för nåden till att återställa Guds bild i varje människas hjärta som blivit skadat av synd.⁴⁹

Medlemmarna i smågruppen fick en känsla av trygghet eftersom grundläggande sociala och personliga behov tillfredsställdes. Tillhörighet, kontroll och intimitet är några av dessa behov. När medlemmarna blev tillfrågade varje vecka av ledaren att beskriva deras religiösa erfarenheter och känslor så växte de i självsäkerhet och iakttagelseförmåga. Medlemmarna fick dessa behov tillfredsställda i ett samhälle som led av stora förändringar och som avhumaniserades.⁵⁰

Det är Gud som söker oss genom vårt samvete, i bibelläsning, predikan, litteratur. När vi blir deltagare i en smågrupp och lär oss den kristna gemenskapens fördelar drar Han oss till sig i sin nåd.⁵¹

Den förekommande nåden, rättfärdiggörande nåden och heliggörande nåden var de olika stadierna på nåden och som kom till uttryck i grupperna. Att komma med i en grupp gjorde att man kunde utvecklas i nåden och målet är att bli fullkomlig i kärlek med Guds hjälp i Jesus Kristus. Den nya relationen med Gud i Kristus var bunden i fullkomlig kärlek mottagen av nåd genom ansvarigt lärjungaskap.⁵²

De fattiga, utsatta och förtryckta som kom till tro behövde en grupptillhörighet för att kunna växa till i nåden. Den förekommande nåden gjorde att alla kunde komma till tro men det krävdes också att man kom in i en gemenskap av andra troende. De som inte gick med i en klass hade svårt att komma vidare i sin andliga utveckling. Där tron utvecklades och de fick uppleva den rättfärdiggörande nåden innebar det att de kunde komma med i ett band. De som kommit längst i sin helgelseprocess och upplevde den heliggörande nåden hade möjlighet att delta i det utvalda sällskapet. Men tillhörigheten i klassen var fortfarande ett krav också för dem.

Nåd är Guds kärlek i aktion i Kristus, för att försona oss med sig själv och i den helige Ande för att helga oss helt och fullt. Det är trinitariskt då den förekommande nåden knytes till Gud som Skapare, den rättfärdiggörande nåden är relaterad till Guds återlösande verk i Kristus och den heliggörande nåden knytes till den helige Andes verk i oss.⁵³

---

⁴⁸ Watson s. 120

⁴⁹ Manskar s. 3

⁵⁰ Watson s. 129

⁵¹ Klaiber m.fl. s. 232

⁵² Watson s. 126

⁵³ Klaiber m.fl. s. 229

Klasserna fungerade som nya vinsäckar, nytt vin skall hällas i nya säckar. Det gamla systemet sa att du inte kunde bygga en kyrka på fattiga och utbildade människor. Wesley inte bara nådde dessa människor, han gjorde också tusentals av dem till ledare.⁵⁴

Wesley lär kyrkan idag, precis som han lärde de metodistiska sällskapen i 1700-talets England, att smågruppsarbete gör att nådens kraft kommer att flöda genom kyrkan och ut i världen.⁵⁵

Sällskapen växte och med över 100 000 medlemmar och 10 000 ledare, varav många var kvinnor, var metodisterna unika.⁵⁶

30 år efter det första metodistiska sällskapet hade bildats så hade de ökat till 40 sällskap och 27 341 medlemmar. Efter ytterligare 10 år så fanns det 60 sällskap och 40 089 medlemmar. Efter tio år till så hade det ökat till 99 sällskap och 66 375 medlemmar och så även sju år efter Wesleys död så hade de ökat till 149 sällskap och 101 712 medlemmar.⁵⁷

3 Befrielseologi

När länder började att kolonialisera andra länder och folk med härskarmetoder, så uppstod det ett behov av att frigöra sig från dessa maktmissbrukare. Kolonialism handlar om staters behärskande och exploatering av främmande territorier. Starka stater har i alla tider sökt lägga under sig andra områden. Det är svårt att dra en entydig gräns mellan denna traditionella expansionism och kolonialism i nutida bemärkelse. Ett utmärkande drag för kolonialismen är dock att kolonialherrarna inte på allvar sökt införliva kolonierna kulturellt med moderlandet. Den europeiska kolonialismen började med de stora upptäcktsfärderna omkring 1500. Den europeiska kolonialismen gick hand i hand med föreställningar om de kristna och vita folkens överlägsenhet, men det handlade inte om någon egentlig rasism; denna utvecklades först på slutet av 1800-talet.⁵⁸

Ursprungsbefolkningen fick hela tiden veta av kolonialisatorerna att de inget var värda. De behandlades många gånger som djur. (Det var samma syn på ursprungsbefolkningen som på de fattiga på Wesleys tid.) De skingrades, många blev slavar åt de vita herrarna, man utnyttjade dem som arbetskraft samtidigt som man roffade åt sig av landets tillgångar. Kyrkan följde i stort sett med i dessa erövringar och spred evangeliet samtidigt som man höll sig väl med kolonialisatorerna. Folken i dessa länder har rest sig och fortsätter kampen mot den vite mannens teologi och maktmissbruk. De har ett värde som Guds barn och Gud står på deras sida.

År 1968 samlades Latinamerikas biskopar i Medellín, Colombia, och dokumentet från den konferensen blev en viktig faktor för befrielseologins framväxt. Mötet var en protest mot Rom, mot att den katolska kyrkan inte tydligt tog ställning i rättvisa och fredsfrågor. Biskoparna fann stöd i Andra Vatikanconciliet, som hållits 1962-65, och vars sociallära uttalade sig om människans värdighet och behovet av strukturella förändringar. Befrielseologin växte genom att de oreserverat ställde sig på de fattigas sida.

---

⁵⁴ Snyder s. 53

⁵⁵ Manskar s. 14

⁵⁶ Snyder s. 63

⁵⁷ Ibid. s. 54

⁵⁸ Wikipedia

Kyrkan vill se sig som en brobyggare mellan fattiga och rika, men bron måste byggas från en sida till den andra, man kan inte börja med att bygga bron från mitten. Kyrkan bör börja bygga bron från de fattigas sida mot de rikas. Problemet är det samma som på Wesley's tid. Engelska kyrkan stod på de rikas och makthavarnas sida medan Wesley började på de fattigas och därmed fick med sig folket. Vilket på sikt ledde till att fackföreningar startade mm.

Befrielseologi är en kontroversiell kristen politisk teologisk inriktning som uppkom i länder med stora sociala och politiska orättvisor, främst Latinamerika och Afrika. Några befrielseologer är Gustavo Gutiérrez, Ernesto Cardenal och Leonardo Boff. Numera handlar befrielseologin även om ekologi, då man även ser jorden som förtryckt. Teologin har kritiserats för att göra tro till vänsterpolitik. Man kan notera att befrielseologin startade i länder som styrdes av militärdiktaturer. Regeringskritiska manifestationer var förbjudna och en del regeringskritiska personer gick i landsflykt.

Befrielseologin lägger tonvikten på befrielse från alla former av förtryck. Det kan gälla socialt, politiskt, rasmässigt, sexuellt, miljöbetingat eller religiöst förtryck. I Latinamerika läggs tonvikten på det sociala, politiska och ekonomiska förtrycket medan i Sydafrika är det rasismen som framhävs och i Asien är det religiösa förtrycket som betonas. Befrielseologin fungerar mot olika former av förtryck beroende på vad det är för problem man brottas med. Befrielseologin kan inte kopieras från Latinamerika till Sydafrika till Asien då det är olika förtryck och olika teologi. Med andra ord så bör teologin alltid vara inhemska.⁵⁹

Det finns maktlösa grupper inom kyrkan som också har börjat använda befrielseologins metod. Vi har de fattigas basförsamlingar i tredje världen, kvinnorörelsen och arbetarförsamlingar i Latineuropa. Befrielseologerna hävdar att all teologi är en reflexion över praxis, medvetet eller omedvetet. Därför bör varje teolog redovisa den praxis som är utgångspunkt för hans reflexion. Det är solidariteten med de kämpande förtryckta som är befrielseologernas praxis. Solidariteten är "teologins hermeneutiska ort".⁶⁰

Att predika om social rättvisa i Latinamerika innebär många gånger att bli anklagad för att gå kommunismens ärende.⁶¹ Men man kan säga att i Östeuropa var befrielseologin antikommunistisk medan den i Latinamerika är antikapitalistisk.

De flesta befrielseologer accepterar inte allt som socialismen eller marxismen står för. Det finns de som förordar en ny form av socialism som försöker eliminera ojämlikheterna i det kapitalistiska systemet utan att det för den skull blir marxistiskt. Bland dessa finner vi den metodistiske argentinaren Bonino.⁶²

Bonino förkastar både romersk katolsk kolonialism och protestantisk nykolonial kristendom, som har fördömt majoriteten av latinamerikanerna till fattigdom och maktlöshet. Den traditionella kyrkan som talar om mänsklig frihet och hopp, som något som först kommer i nästa värld, har misslyckats att erbjuda äkta förvandling och försoning, menar han. Bonino förespråkar en revolutionär teologi där man använder bibliska modeller som är tagna från Gamla Testamentets profeter och från Johannesevangeliet i radikalt lärjungaskap av aktivt engagemang. Historien blir slagfältet för Guds handlande och marxismen används för att tolka

---

⁵⁹ Ferm s. 17

⁶⁰ Frostin s. 187

⁶¹ Damerou s. 213

⁶² Ferm s. 178

det latinamerikanska samhället. Situationen kräver ett revolutionärt medvetande som når fram till frihet och frälsning idag.⁶³

Tredje världens befrielseologer är i första hand Kristi lärjungar och inte Marx eller någon annans lärjunge.⁶⁴ Att man uttalar sig för de fattiga betyder inte att man uttalar sig för marxismen även om man gör en samhällsanalys utifrån Marx idéer. Efter statskommunismens fall i Östeuropa ser man tecken på en mer nyanserad syn på Marx och hans läror.

En kritik mot befrielseologin är att den överbetonar den historiska miljön så det kristna evangeliet försvagas. En kritiker säger:

”Den teolog som tar situationen som utgångspunkt får inte glömma bort att han, liksom kyrkan, inte står över Ordet – vilket omfattar den kristna läran, utan vilken Ordet skulle vara tomt och innehållslöst – utan att han arbetar i Ordets tjänst.”⁶⁵

Tredje världens befrielseologer skulle hävda att den kristna tron är lika viktig för dem som för deras kritiker. Den reformerte teologen Karl Barth hade ett dubbelt synsätt. Han brukade säga att han läste med tidningen i den ena handen och Bibeln i den andra. Befrielseologerna byter bara ut tidningen mot de fattigas och förtrycktas levnadsvillkor.⁶⁶

Befrielseologin är en ”Exodus teologi”, där det förtryckta folket vill dra sig ut från förtrycket och bli fria självständiga människor.

Ett exempel, från ett slumkvarter i Lima, där lekmanaledaren hörs fråga:

”Varför utvalde Gud just Israel till sitt eget folk? – Det berodde på att Israel den gången var ett förtryckt och förslavat folk. Ett sånt folk är Guds eget folk! Och vilket är då Guds folk idag? Jo, precis som på Mose tid: det är de förtryckta, förödmjukade och förslavade. Det är gruvarbetarna, lantarbetarna, folket i stans förorter. Det är vi. Det är inga andra än vi, och alla såna som vi. De fattiga, och de som de rika struntar i! Och vad sa Gud till sitt folk genom Mose? Jo, gå ut ur det där förbannade slaveriet. Det är min heliga vilja att ni skall lämna eländet i Egypten. Och han säger samma sak till oss: Organisera uttåget. Organisera er mot Faraon! Börja marschen mot ett bättre land, här i Peru. Men vad sa Faraon när folket ville befria sig? Han sa nej, nej och åter nej. Och ni vet väl vilka som är faraoner idag? Det är presidenter och ministrar och generaler, och ovanför sig har dom en Överfaraon i Nordamerika. Och faraonerna idag säger nej till Guds folk, precis som i forntiden. Då blir frågan till oss: Skall vi lyda Gud eller Faraon? Naturligtvis skall vi lyda Guds röst. Det är ju honom vi tror på, eftersom vi är kristna och har Bibeln. Framtiden hör till Guds folk och Gud är revolutionens Gud.”⁶⁷

Här har vi ett bra exempel på hur befrielseologer kan tänka. I förlängningen så blev Israel själv förtryckare när de intog det nya landet. Man skingrade folket som bodde där och tog deras mark och till och med dödade ursprungsbefolkningen för att få deras mark. Dagens förtryckta folk kan till och med identifiera sig med kaananiterna och se Israels handlande som

---

⁶³ Langford s. 251 - 252

⁶⁴ Ferm s. 180

⁶⁵ Ibid. s. 166

⁶⁶ Ibid. s. 166

⁶⁷ Holmén

ett övergrepp. Dagens Israel ses av vissa befrielse teologer som våra kolonialisatörer i väst. Vi kan se hur engelsmän och andra kolonialisatörer handlade mot ursprungsbefolkningen i Amerika och senare i Latinamerika, Afrika och Asien.

Befrielse teologernas kritik mot västerländsk teologi är att den i regel handlar om människan som individ och inte som en samhällsvarelse. Befrielse teologerna menar att i Gamla Testamentet och Nya Testamentet så innebär befrielsen inte bara seger över de inre fienderna i människan utan även de yttre som förtrycker henne som grupp, klass och folk. Den västerländska teologin skiljer mellan kropp och själ men den bibliska befrielsen gäller hela människan, säger befrielse teologerna. Den västerländska teologin skiljer också mellan teori och praxis för att kunna fokusera på teorin. På så vis kan en teolog som aldrig själv deltagit i kampen för social och politisk rättvisa ändå göra en teologisk bearbetning av dessa problem. I västerländsk teologi skiljer man mellan gudsgemenskap och kampen för social och ekonomisk rättvisa. Befrielse teologerna hävdar att denna dualism är obiblisk. Den har sina rötter i den grekiska idealistiska filosofin menar de. Bonino lyfter fram Jer 22:13-16 där Josia var rättfärdig och Jojakim var orättfärdig för att belägga denna kritik. ”Att känna Herren är att värna om den svages och fattiges rätt!”⁶⁸

Paulus evangelium har inget att göra med individuell frälsning. Det handlar om den rättvisa som världen, folken och samhället ivrigt har väntat på. Rättfärdiggörelse av nåd genom tro på Kristus måste tolkas utifrån rättfärdighet i Gamla Testamentet och inte utifrån individualistiska och idealistiska ideologier.⁶⁹

Begreppet ”befrielse” har en central ställning i Bibeln där det är en sammanfattande beteckning på Guds handlande, vilket också är evangeliets och kyrkans uppgift. I den västerländska teologin där man arbetar med motsatspar som Gud – värld, himmel – jord, kropp – själ så finner befrielse teologerna en kritik mot det och menar att det handlar om Gud och världen osv.

Teologiskt så anser man att västerlandets användning av motsatsparen endast gagnar politisk passivitet som stöder imperialismen.⁷⁰

Genom Bibeln är våld beskrivet som en konsekvens av en ond tyrann. Begreppet våld används aldrig för att beskriva Israels folks handlingar när de vill frigöra sig eller försvara sig mot angrepp. När Jesus säger att vi skall vända andra kinden till menar han att vi inte skall hämnas, han säger inte att vi aldrig skall försvara oss eller andra.⁷¹ Genom Bibeln så hjälper Gud de förtryckta, han är inte neutral. I Psaltaren 103:6 kan vi läsa ”Herren handlar rättfärdigt och ger de förtryckta deras rätt”. En regim som gjort sig till fiende mot folket har därmed gjort sig till fiende till Gud.

Skriften tolkas som historien om Guds befrielse av de förtryckta. Ortodoxin ersätts med ortopraxis. Gud har inlett en befrielse process vars mål är att skapa en ny mänsklighet och där teologin är kallad att delta i solidaritet med de förtryckta.⁷²

Vissa befrielse teologer anklagas för att uppmana till våldshandlingar. Bonino menar dock att förtryckarnas våld ibland kräver våld tillbaka. Om makthavarna hade som mål att humanisera

---

⁶⁸ Frostin s. 203 - 204

⁶⁹ Ibid. s. 208

⁷⁰ Ibid. s. 189

⁷¹ Kairosdokumentet s. 8

⁷² Ferm s. 167

samhället så skulle de maktlösa aldrig behöva reagera så starkt eftersom de då inte längre hade varit maktlösa. Det är trots allt väldigt få befrielsesteologer som uppmanar till våld.⁷³

Befrielsesteologerna anser att om man är kristen måste man ta ställning för kampen mot förtryckarna. Förtryckarna behöver också befrias från att agera destruktivt och förtryckande.

- Befrielse gäller hela människan. En helhetssyn som gör att samhällets förtryckande mekanismer kan identifieras.
- Befrielsesteologerna har valt en marxistisk samhällsanalys utifrån sina erfarenheter i befrielsekampen.
- Frågan gäller hur kristna skall ställa sig i de sociala och ekonomiska motsättningar som faktiskt finns.⁷⁴

Integrerad befrielse innebär tre saker.

1. Politisk och social befrielse från politiskt förtryck och ekonomisk utlyftande ur fattigdom.
2. Mänsklig befrielse genom att människor får utveckla den potential vi har som människor så vi blir människor fullt ut.
3. Religiös befrielse genom mötet med Gud som gör oss fria från synden och orättfärdigheten.

Dessa dimensioner av begreppet befrielse går inte att separera från varandra. Det är inget nytt då befrielsesteologi är en typ av kristendom som var en strömning redan från fornkyrkan. Hos kyrkofadern Irenaeus på 100-talet betonas framförallt växandet, att bli befriad från det som hindrar oss till att växa och bli lika Kristus.

Ett viktigt inlägg i den teologiska processen mot apartheid i Afrika var *Kairosdokumentet* som skrevs 1985 av sydafrikanska teologer och lekmän. De har sammanställt en teologisk kommentar till den politiska krisen i Sydafrika. Kairos, *καίρος*, är grekiska, och betyder "den rätta tiden" (för handling). Detta dokument gav uttryck för en handlingens teologi som öppet kritiserade det som var osant och orätt i apartheidssamhället. Översatt till många språk spreds det över hela världen.

Där säger de att kyrkan i världen är delad. En del kyrkor går makthavarnas ärende och bibehåller ett "status quo" så att de förtryckta förblir förtryckta. Andra kyrkor går de fattigas ärende och vill utrota fattigdom och förtryck.

Att stå upp mot rasism är också ett sätt att ta ställning för de fattiga. För befrielsesteologerna manifesterar sig fattigdomen inte bara i form av ekonomiska orättvisor utan också när människor görs "betydelselösa" för att de är kvinnor, har annan hudfärg eller avvikande sexuell läggning.

Kairosdokumentet beskriver att ingen försoning, ingen förlåtelse och ingen förhandling är möjlig utan omvändelse. Bibelns undervisning om försoning och förlåtelse gör det klart att ingen kan bli förlåten och försonad med Gud om inte hon eller han ångrar sin synd. Försoning och förlåtelse kom att bli de kristnas förpliktelse i Sydafrika endast när förtryckarna visat på äkta ånger.⁷⁵

---

⁷³ Ferm s. 191

⁷⁴ Frostin s. 187

⁷⁵ Kairosdokumentet s. 6

Befrielseologin har motarbetats av katolska kyrkan centralt. Enligt befrielseologerna går det inte att skilja på kärleken till Gud från kärleken till medmänniskorna. Kärleken är odelbar. Men det finns många kristna som inte delar den uppfattningen. Det är två olika uppgifter, anser de. Vilken av dessa båda uppgifter är då den viktigaste? Kritikerna anser att försoningen med Gud är viktigast och ser samhällsengagemanget som en sekundär uppgift. Kritiken består således av att de anser att befrielseologerna överbetonar de sociala uppgifterna.⁷⁶

3.1 Social situation

Fattigdomen i tredje världen idag är ett resultat av att vissa skor sig på andras bekostnad. Det finns egendomslösa, fattiga, arbetslösa, de som ingen tillgång har till eget eller rent vatten, ingen skola, ingen sjukhusvård eller utbildning. I Brasilien så har många fattiga inte tillgång till mark för att odla mat på även om det nu pågår jordreformer där man köper upp land för att ge till de fattiga. Det är status att äga en bit jord och även om de rika inte odlar marken så vill de inte göra sig av med den. På Filipinerna så kontrolleras 80 % av marken av utlänningar.

De sociala problemen är ganska lika de i England på 1700-talet. Wesley arbetade med de fattiga människorna men ville inte angripa maktavarna och få till strukturförändringar. Men genom att arbeta från gräsrotsnivå så kom ändå stora förändringar till stånd. En slags revolution underifrån som ändrade hela det engelska samhället.

I och med globaliseringen och en global ekonomi så sprider sig problemet över världen. Det finns fattiga, arbetslösa i stort sett varje land idag. När de fattiga växer i antal så finns det en liten skara som bara blir rikare.

När fattiga ber om hjälp är de flesta med på noterna. Men när man talar om orsaken till fattigdomen, då blir det problematiskt för en del. Om fattigdomen vore ett resultat av ödet skulle det inte finnas några ansvariga. Men när man lyfter fram orsaker kan man inte komma ifrån att det finns skyldiga.

Gutiérrez definition på fattigdom är: brist på mat och bostad, att inte kunna få lämplig hjälp till hälsa och utbildning, utnyttjande av arbetarna, ständig arbetslöshet, brist på respekt för ens mänskliga värdighet, orättfärdiga begränsningar när det gäller personlig frihet till egen utveckling, politik och religion. Fattigdom är en situation som förstör folk, familjer och individer. Fattigdom betyder död!⁷⁷ Detta tillstånd av fattigdom är en verklighet bland massor av människor i den tredje världen idag.

Wesley definierade de fattiga som de som saknar livets nödvändiga behov såsom tillräckligt med mat, anständiga kläder att ta på sig och lämplig bostad. Det skiljer sig lite från Gutiérez syn men i grund och botten är det samma beroende på vad man lägger i "nödvändiga behov". De sociala problemen är alltså likartade. I detta såg Wesley en möjlighet att leva ut kärleken till nästan genom att hjälpa de fattiga med mat, kläder och bostad. Men han var försiktig med att attackera makten då han ansåg att den var insatt av Gud.

I Medellín slogs det fast att kyrkan skall vara fattig, missionerande, lidande för att vara trovärdig.⁷⁸ I sitt engagemang för de fattiga och av solidaritet med de fattiga förkastades den extrema fattigdomen som evangeliefientlig.⁷⁹

---

⁷⁶ Frostin s. 222 - 223

⁷⁷ Gutiérez s. 11 - 12

⁷⁸ Ibid. s. 13

⁷⁹ Ibid. s. 152

Det är inte bara en väldig politisk konflikt men det finns också kristna på bägge sidor i konflikten. På den ena sidan finns befrielsesteologi, svart teologi, feministisk teologi och andra motståndsteologier och på den andra sidan den religiösa högern med statsteologi, försoningsteologi och antikommunistiska evangelikala som några exempel.⁸⁰ Både förtryckare och förtryckta söker religiös legitimitet för sitt handlande. Det finns också de som är neutrala vilket går makthavarna i händerna. De senare vill behålla ett slags "status quo" och genom det blir det inga förändringar. Man misskrediterar motstånd eller befrielsesteologi genom att måla ut den som kommunistisk vilket många förknippar med djävulens makt, som ett sätt att försöka tysta ner de förtrycktas motstånd.

Kyrkan är trots allt benägen att ofta stödja bestående förhållanden, men kyrkorna kan lära sig att förändring innebär en "exodus" ut ur "status quo".⁸¹ Det är en pågående process av inhämtande av kunskap och tillämpning. Kyrkan lever i en process och är inte opåverkad av samhället runt omkring.

Hur lyckas man inom kyrkan behålla ett "status quo"? En förklaring är att Romarbrevet 13:1-7 ger en gudomlig auktoritet till staten. Men det gällde där och då i det sammanhanget. Det finns andra sammanhang där staten utmålas som satan som i Kap 13 i Uppenbarelseboken, där den romerska staten blir drakens tjänare. Men deras dagar är räknade då Gud inte tillåter en otrogen tjänare att regera för alltid.⁸²

Wesley sa att Gud ger makten till staten och inte till folket, vilket på något sätt tar bort rätten till revolt. Verklig mänsklig frihet finns i lydningen till Gud och de som utnämns av Gud, vilket gör demokrati oförenlig med frihet. Wesley anklagade folket i England som gjorde uppror att vara öppet fräcka och omoraliska och varnade dem för Guds straff. Wesley var ingen demokrat och tyckte att staten skulle ha makten så länge den reflekterade Guds bild till hjälp för de svaga.⁸³

Leonardo Boff menar att de fattiga måste bli medvetna om att de egentligen inte är fattiga, utan förtryckta. Fattigdomen är en produkt av det kapitalistiska systemet. Ett barn i ett rikt land konsumerar och förorenar 30 gånger mer än ett barn i ett fattigt land. Vi ser idag hur en global apartheid tillämpas över hela klotet. Halva jordens befolkning lever på mindre än en dollar om dagen.⁸⁴

Men oavsett om man som präst bör eller inte bör engagera sig partipolitiskt så borde det vara en huvudangelägenhet för teologin att ställa sig på de fattigas sida och söka förändra de samhällsstrukturer som håller förtryckta kvar i undermåliga levnadsvillkor.⁸⁵

Det finns många martyrer i Latinamerika som dött i kampen för rättvisa. De hyllas genom att de har fått egna dagar i almanackan och genom att man tar tillvara på deras ägodelar eller andra relikier som sen kyrkan smyckas med för att inte glömma vad de kämpat för, så att de inte har dött förgäves. Kampen för social orättvisa hålls vid liv. Det är en gammal kristen tradition att fira helgonen och på detta sätt för de den traditionen vidare.

---

⁸⁰ Kyrkornas Världsråd s. A2

⁸¹ Freire s. 21

⁸² Kairosdokumentet s. 4

⁸³ Maddox s. 190 - 195

⁸⁴ Internationalen

⁸⁵ Ferm s. 175

3.2 Smågrupper

Ett första steg är att befria förtryckta från deras omänskliga levnadsvillkor. Teologin börjar med personer och med deras historiska situation av förtryck och fattigdom. Ett andra steg är en kritisk reflektion över praxis. Befrielseologin börjar med gräsrotsförsamlingar, de tusentals små grupper av kristna runt om i Latinamerika som samlas för att konfronteras med sina orättvisor och genom bibelstudier söka övervinna sitt förtryck och få ett nytt liv i Kristus. Det är deras konkreta, vardagliga, fromma handlande och reflektion, deras reaktion på sin egen svåra situation, deras praxis, som producerar teologin.⁸⁶ Wesley ledde också människor från gatan och misären in i sina klasser för att de skulle få en gemenskap av kristna, bryta destruktiva mönster och kunna utvecklas i nåden.

Även om det var andra Vatikankonciliet och Medellín som var viktiga igångsättare för befrielseologin så var det ändå inte dessa som utlöste befrielseologins snabba framväxt. Den uppstod ur de fattigas och förtryckta latinamerikaners liv i de egendomslösas små kristna basgrupper. De består av enkla kristna som samlas för att tillbe Gud och leva ut sitt ansvar att göra Kristus verklig i sina liv. Ett citat från Alvaro Barreiro:

”Basförsamlingarna försöker att på ett krävande sätt och under extremt svåra förhållanden leva ut det glädjebud de har tagit emot. De firar det med jublande glädje i gudstjänsten och förkunnar det frimodigt för dem som ännu inte har hört det. När de förtryckta och fattiga tar emot evangeliet som befrielsens glädjebud och verkligen strävar efter att bli befriade från det förtryck de får utstå, då kämpar de mot förtryckarnas synd och inbjuder denne till samtal. Den stora uppenbarelsen i Jesu Kristi evangelium och den radikala nyheten i glädjebudet som han kommer med består i hans primära kärlek till de fattiga och syndarna.”⁸⁷

Befrielseologins snabba framväxt i Latinamerika är nära förbunden med uppkomsten av basgrupperna. Dessa grupper av kristna, dominerade av lekmän, ser sig själva som kyrkans grundläggande enheter, stenar i det bygge som är Kristi kyrka. De präglas av sitt samhällsengagemang. De fattiga tar sig själva och sin situation på allvar. En pedagogik som vuxit fram i basgrupperna brukar sammanfattas: Se! Analysera! Handla! De kristna ska se verkligheten, analysera orsakerna till fattigdomen och agera för rättvisa. En viktig del av gruppens liv är att man läser Bibeln tillsammans och tolkar den utifrån sin livssituation, sin kontext. I smågrupperna lär man sig att se problemen som de är och att det handlar inte så mycket om fattigdom som att de är förtryckta. De analyserar sin sociala situation med hjälp av bibelstudier. De handlar efter sina nya insikter och ställer krav på en förändring.

Basgrupperna har vuxit väldigt i hela Latinamerika. Många grupper använder Paulo Freires undervisningsmetoder som innebär ett ”medvetandegörande”, vilket innebär en process genom vilken människor görs medvetna om hur viktigt det är att integrera sin religiösa tro i sitt dagliga politiska och sociala liv.⁸⁸ Ett verkligt ord måste också innebära praxis. Att avstå från handlingen leder endast till verbalism och att avstå från reflexionen leder endast till aktivism.⁸⁹

Det var på grund av prästbrist som basgrupperna startades på 1950-talet. Latinamerikas katoliker fick då inte samma resurser som på andra ställen. I Europa fanns det en präst på 900

---

⁸⁶ Ferm s. 43

⁸⁷ Ibid. s. 34 - 35

⁸⁸ Ibid. s. 34 - 35

⁸⁹ Freire s. 129 not 1

medlemmar men i Latinamerika var det en präst på 5000 medlemmar i genomsnitt, på vissa ställen fyra gånger så mycket medlemmar på en präst. I väntan på fler präster utsågs en grupp församlingsledare som nödlösning. De skulle samla församlingen minst en gång per vecka för studier, bibelläsning och bön.⁹⁰ Problemet fortsatte in på 1960-talet.

I nordöstra Brasilien samarbetade kyrkan och myndigheterna i ett alfabetiseringsprogram genom radion. Det var bra organiserat och det var Paulo Freires idéer som låg till grund för detta. År 1964 tog militären makten i Brasilien och då stoppades programmet. Grupperna fortsatte ändå att träffas men samlades nu till radiogudstjänsterna varje söndag istället och de fortsatte att samtala och reflektera efter programmets slut. Detta blev startpunkten för en hel mängd av basgrupper på landsbygden.⁹¹

År 1968 i Medellín var man mycket positiva till basgrupperna som en viktig del av förnyelsen av kyrkan. Där uttrycktes att basgrupper är den grundläggande kyrkliga enhet och bör på sin egen nivå ta ansvar för trons rikedom och utbredning. Basgruppen är grunden för kyrkan och centrum för evangeliseringen. Den är också en viktig faktor i arbetet för att främja mänskliga värderingar och utveckling. Kyrkan föds nerifrån folket i motsats till ämbetskyrkan, en upp och ner vänt pyramid där basgruppen är överst.⁹²

I Brasilien arrangerades nationella sammankomster för basgrupperna och man kan se på de teman för sammankomsterna hur utvecklingen sett ut under en elvaårsperiod. Det genomgående temat är *folket*.

1. Vitória 1975, *En kyrka som föds av folket i Guds Ande*
2. Vitória 1976, *Kyrkan, ett folk på vandring*
3. João Pessoa 1978, *Kyrkan, ett folk som frigör sig*
4. Haicí 1981, *Kyrkan, ett förtryckt folk som organiserar sig för att frigöras*
5. Canindé 1983, *Ett förenat folk, frökorn till ett nytt samfund*
6. Trindade 1986, *Guds folk på väg mot det förlovade landet*⁹³

Många medlemmar i basgrupperna ökade sin politiska insikt och många var och är också engagerade politiskt och i fackföreningar. På sammankomsten i Trindade 1986 så var det 742 representanter från sina basgrupper och av dem var 271 kvinnor, 262 lantarbetare, 101 kroppsarbetare, 90 lärare och 65 kontorsanställda. De flesta var mycket lågavlönade.⁹⁴

Basgrupperna består normalt av en grupp på 15 – 20 familjer från lokalmiljön som samlas regelbundet till gudstjänst, med eller utan präst. Mötena följer gärna en fast liturgi som utsedda lekmän har ansvar för. Bibeln är i centrum och man använder mycket tid till att kommentera texterna. Om till exempel en lekman läser Luk 18:1-8, som handlar om änkan och domaren, så sitter man efteråt en stund i tystnad för att tänka över vad man hört. Därefter är ordet fritt. Och man kan då få höra om exempel på orättfärdighet där överheten inte bryr sig om fattigt folk och den orättfärdighet som drabbar dem. Änkan blir omtalad att hon är en fattig, utsatt och betydelselös person men också att det är hennes uthållighet som gör henne stark. Och då ser man att så är det också för fattiga idag, att de är fattiga, utsatta och maktlösa. Många ger upp, för de svaga och utsatta tvivlar på om de kan få rätt mot de orättfärdiga som har makten. Men det gäller att stå på sig som änkan i berättelsen gjorde. De kan också kämpa

---

⁹⁰ Nordstokke s. 85

⁹¹ Ibid. s. 86

⁹² Ibid. s. 87

⁹³ Ibid. s. 88

⁹⁴ Ibid. s. 89

för rättfärdiga krav som bättre vattenförsörjning, transporter till arbetsplatser, sjukvård och drägliga levnadsformer. I berättelsen så lägger man också märke till att Gud ställer sig på den fattiga änkans sida och på samma sätt tar Gud idag ståndpunkt för fattiga och förtryckta. Samtalen pågår i en halvtimme, ibland mycket längre. Det finns ingen predikan i monologform, utan det är dialogen som är viktig. Förbönen är också viktig där man ber för sjuka, arbetslösa, om saker, för personer och för att konflikter skall lösas till det bästa. När det firas nattvard så gör man det, om ingen präst finns närvarande, med bröd som redan är invigt och då är det den utsedda lekmanaledaren som delar ut gåvorna. Det sätts även fram en korg på altaret som kallas ”de fattigas bröd” där alla som kan lägger bröd i korgen. Det brödet delas sen ut till alla och det som blir över fördelas mellan de fattiga. Detta är ett tecken på att de hör ihop i en gemenskap och delar det lilla de har. På så vis görs brödundret närvarande och tanken om att Herren mångfaldigar det till hjälp för gemenskapen.⁹⁵

Det var också fornkyrkans nattvardspraxis att man tog med sig bröd till sammankomsterna som delades ut till alla. Också metodisterna hade gemenskapsmåltider där man delade ut till de behövande. Wesley utsåg precis som i basgrupperna lekmanaledare där det inte fanns någon präst tillgänglig.

Symbolhandlingar är viktiga för basgruppen. Vid en kvällsgudstjänst t.ex. tändes ljus som fick symbolisera tillit, glädje, föräldrakarlek och hopp. Den som tyckte att förtrycket hade tagit bort dennes glädje gick fram och blåste ut det ljuset som symboliserade glädje. Så här fortsatte det tills det bara fanns ett ljus kvar och det var hoppets ljus och detta stod kvar för att även om allt tas ifrån dem så finns hoppet om en bättre framtid ändå kvar.⁹⁶

De fattiga har alltid fått veta att de inte har något värde och att det är de välbärgade, godsägaren, översten eller prästen som bestämmer. I basgrupperna har de börjat tänka annorlunda om detta på grund av att i Bibeln ser de att Gud har skapat dem och bryr sig om dem och då är de alltså något, de har ett värde. De är till och med salt och ljus i världen. Därför har de organiserat sig för att få ett bättre pris för sina varor så att barnen inte behöver svälta. De har ibland till och med lyckats pressa kommunen till att starta en skola.⁹⁷

Om katolska kyrkan betonar ämbetet genom Jesu ord till Petrus så betonar basgrupperna tro och liv i gemenskapen genom vad den helige Ande gjorde på Pingstdagen. Bägge behövs och det krävs att präster och lekfolk samarbetar så att både identitet och karisma finns med. Basgrupperna är en viktig faktor av förnyelsen av katolska kyrkan i Latinamerika.⁹⁸ Kyrkan blir förnyad genom att gemenskapen i basgrupperna gör att:

1. Deltagande i en basgrupp gör medlemmarna till aktiva medaktörer och förkunnare. Detta kommer till uttryck i gudstjänstfirandet, bibelreflektionen, bönen, förkunnelsen, det profetiska avslöjandet om outredd synd och tjänsten för nästan.
2. Bibeln brukas. De flesta har en egen Bibel som de använder flitigt. Den läses vid sammankomsterna och det reflekteras över texten. Budskapet talar rätt in i den situation som de befinner sig i.
3. Historisk insikt. Basgruppen tar på allvar den sociala, ekonomiska och politiska verklighet den är en del av. Tidens tecken samtalar det om och analyseras.
4. Metoden se, bedöma och handla hjälper basgruppen att från analysen (se) via bibelreflektionen (bedöma) till konkret tillämpning (handla).

---

⁹⁵ Nordstokke s. 92 - 93

⁹⁶ Ibid. s. 94

⁹⁷ Ibid. s. 96

⁹⁸ Ibid. s. 99

5. Etiken gör att sammanhanget mellan tro och liv understryks i gemenskapen.
6. Kvinnor deltar lika mycket som män och det är vanligt med kvinnligt ledarskap.
7. Präster och teologer hjälper basgruppens ledare i ledarträning vilket också kommer till nytta i det politiska arbetet och i fackföreningsarbetet.⁹⁹

När man kommer till tro kommer den personliga erfarenheten först. Men det är inte tillräckligt utan efter ett tag i ”öknen” så behöver man en gemenskap av andra troende som man kan dela livets kamp med. Där kommer basgrupperna in som en inspirationskälla för kristen utveckling. Tillsammans med andra får man se bibeltexternas innebörd, analysera dem i sin kontext och tillämpa det i sitt sammanhang. Ordet blir levande när man får tillämpa det man kommit till insikt om.

I basgruppen föredrar man förkunnelse i dialogform och man är misstänksam mot givna tolkningar där befrielseperspektivet glömts bort.¹⁰⁰

Bara i gemenskap kan vi höra, ta emot och förkunna Guds gåva och nåd. Vi har en kallelse att övervinna allt som raserar den broderliga gemenskapen som förtryck, orättvisor vilka innebär ett brytande med Gud. Vi skall kämpa för att införa värderingarna i det Guds rike som Jesus förebådar.¹⁰¹

Befrielseprocessen måste komma inifrån eller nerifrån där folket som är utsatt för våld och förtryck finns. Deras reflexion över bibeltexterna kom att nyuppväcka kyrkan vilket gav gensvar bland de fattiga.¹⁰²

Basgrupperna är som levande celler i kyrkan men faran finns att de hamnar i den politiska fällan vilket är risken om man upphör med bibelläsning och församlingstillhörighet. Det är kyrkan som bestämmer riktningen och på så vis tillrättavisas basgruppen uppifrån så att den håller sig på trons väg.¹⁰³

På samma sätt gjorde Wesley, han utsåg lekmän som ledde samlingarna när präster saknades. Han ville förnya kyrkan och ge de maktlösa en tillhörighet. Samlingarna var bibelcentrerade och han hade tydliga regler för hur samlingarna skulle se ut, en styrning uppifrån.

Basgrupperna är inte som en sekt avskilda från kyrkan. Den är en del av kyrkan och älskar kyrkan som den vill se förnyad genom den helige Andens kraft mitt i alla världens problem. Kyrkan är älskad som den är, i behov av ständig förnyelse.¹⁰⁴

Basgrupperna är en växtplats för tron och detta försvarar dem mot påstådd politisk verksamhet. Romero lovordar denna organisationsform och han ber dem inspireras av Apostlagärningarna som förmedlare av kyrkligt liv här och nu. Basgrupperna är mindre reflektionsgrupper med uppgift att meditera över Guds Ord och att inkarnera det i verkligheten samt att väcka medvetandet om Guds rike i arbetet för rättvisa inspirerad av tron.¹⁰⁵

---

⁹⁹ Nordstokke s. 101

¹⁰⁰ Damerou s. 77

¹⁰¹ Gutiérrez s. 165

¹⁰² Ibid. s. 11

¹⁰³ Damerou s. 244

¹⁰⁴ Gutiérrez s. 166

¹⁰⁵ Damerou s. 243

4. Konklusion

Den sociala situationen i 1700-talets England och den sociala situationen i tredje världen idag skiljer sig inte så mycket åt. Huvudproblemet är fortfarande att det finns fattiga och förtryckta människor som inte får sina grundläggande behov tillfredställda. Det kan vara fråga om mat, bostad, arbete, utbildning och rätten till trygghet. Det finns några som är rika och ett stort antal som är fattiga. De rika är det på de fattigas bekostnad. Problemet i England var att man skiftade från ett bondesamhälle till ett industrisamhälle vilket medförde en urbanisering men det fanns inte jobb till alla. Mycket folk blev utslagna i alkoholism och fattigdom. De sågs många gånger som inget annat än slödder till och med som djur. I tredje världen handlar det mycket om den kolonialisering som Europa utförde och som ledde till en exploatering av mark och ursprungsbefolkningen. De blev ivägkörda från sina marker och tvingades till slaveri och fattigdom. De sågs också många gånger som djur och var helt maktlösa. Kyrkan var många gånger inte till någon direkt hjälp för båda dessa grupper utan stod på de rikas och maktens sida. Bibeln är ganska klar på det här området, det vill säga att vi skall ta hand om de fattiga och svaga. Men kyrkan klarade inte riktigt att utföra sitt uppdrag och en slags anda av "status quo" lade sig över kyrkan och samhället.

Wesley startade de så kallade klasserna i England som tog sig an de fattiga och utslagna. Det var grupper som startades efter det att Wesley varit ute och predikat för vanligt folk vid kolgruvor, torg och andra platser och då människor som kom till tro fick delta i dessa klasser. Wesley's syn på nåden var att alla människor är sökta av Gud och för att tron skulle kunna utvecklas så behövde man andra kristna att dela livet med. Dessa klasser var inriktade på den egna överlåtelsen och andliga utveckling där man fick göra upp med eventuell synd man begått sen förra mötet. Man träffades varje vecka i hemmen och dessutom var man också förpliktad att delta i gudstjänsten på söndagarna. Det var en massa regler att följa som handlade om den egna utvecklingen men också att i förlängningen ge till andra det man själv fått ta emot. I klassen blev man sedd och tagen på allvar och fick undervisning om kristendom och hur man lever ett äkta kristet liv. Man fick en känsla av tillhörighet och gemenskap vilket blev räddningen för många. Att starta dessa klasser på gräsrotsnivå gjorde att kyrkan mångfaldigades och förnyades. Man gjorde mycket för de fattiga men inte så mycket för att förändra de strukturella problemen i samhället. Man väntade på ett bättre, rättvisare liv i himlen. Men i förlängningen så blev det förändringar till det bättre tack vare metodisternas sociala engagemang. Efter Wesley's död fortsatte de positiva förändringarna och de första fackföreningarna startade. Skolor, arbete och vård blev tillgängligt även för de fattiga.

Inom befrielsesteologin betonas att det är de fattigas behov som bör forma kyrkan. I kristna basgrupper tillämpar man trestegsmetoden "se - analysera - agera". Basgrupper finns i dag på många håll i Latinamerika och metoden har även spritt sig till andra världsdelar. Man börjar i sitt eget sammanhang genom att utse egna lekmannaledare. Det är en rörelse av små radikala kristna grupper inom församlingens ram. Snarare än att följa samhällets förväntningar skall gruppens deltagare kunna vara ansvariga inför varandra. Basgrupperna arbetar annorlunda än klasserna. Där finns ingen undervisning som kommer uppifrån och ner till deltagarna utan där är det dialogen som är viktig. Lekmannaledaren läser en bibeltext som man sedan begrunder under tystnad. Sen släpps ordet fritt så att var och en får dela med sig av hur de upplevt ordet i sin egen situation. I basgruppen tänker man inte främst individuellt utan de handlar om de orättvisor som finns i samhället och hur de kollektivt kan förändra dem. Man ser till hela människan. Bibeln får hjälpa dem att tolka sin situation och ge dem hopp då de ser att Gud står på den fattiges sida. Man tar upp kampen mot orättvisorna och går till handling mot förtryckarna. Historien är viktig eftersom man i Bibeln ser att Gud verkar i historien och står

på de förtrycktas sida. Det är här och nu som gäller och man väntar inte på att det skall bli bättre i himlen.

Både de metodistiska klasserna och befrielseologins basgrupper arbetar mot utanförskap och förtryck fast på olika sätt. Det de har gemensamt är tanken att tillsammans är de starka. Genom att få folk med in i gruppgemenskapen så de får en känsla av tillhörighet. Genom att man delar allt med varandra blir man sedd som människa och kan växa i kärlek. Man delar sånt som är svårt både fysiskt, psykiskt och andligt. Man delar tillgångar och motgångar och hjälper varandra på bästa sätt. Ingen av grupperna vill bryta med kyrkan utan ser sig själva som en del av den. Grupperna är viktiga för kyrkan då den andliga utvecklingen främst sker i vardagen tillsammans med andra kristna i gemenskap. Kyrkan behövs också eftersom man där kan ta emot sakramenten och få tillbe Gud tillsammans i den stora gemenskapen. Bägge grupper har upplevt kyrkan som avlägsen men kyrkan reformeras och förnyas tack vare smågrupperna.

Det finns många utmaningar i dagens samhälle som talar för att kyrkan och smågrupper behövs. Idag kan vi färdas och möta människor från hela världen på ganska så kort tid. Vi har relationer med människor på andra sidan jorden genom vår tv-apparat och vår dator men vi känner inte vår granne. Många känner att de håller på att förlora kontrollen över livet. Ett slags existentiell tomhet har ockuperat den svenska folksjälen.

Ungdomar saknar visioner. Medelålders undrar över livets mening. Äldre känner sig med all rätt fösta åt sidan. Man tänker mer på sig själv, hur man ser ut och vad som gynnar ens eget. Att gå på gym, syssla med personlig utveckling i olika andliga former kan vara ett tecken på att man vill ha kontroll. Många känner att de håller på att förlora kontrollen.

Det är många gånger svårt att se det positiva med de stora förändringar som sker på arbetsmarknaden med företag som flyttar utomlands och åldringsvården som kollapsar. Med den stora invandringen så behöver också svenskarna integreras till det nya förändrade samhället. Många känner inte igen sig idag eftersom förändringar sker så fort. Den sociala nöden tar sig många olika uttryck. Människors andliga längtan växer och det finns många sökare idag som vill komma in i en gemenskap med andra sökare.

Världen är full av orättvisor, förtryck och krig som gör att människor känner sig otrygga. Arbetslivet hårdnar. Konkurrensen hårdnar. Ungdomarna har det tufft i skolan. Många av dem går ut i arbetslöshet. Medan en del människor nästan jobbar ihjäl sig, så går deras granne utan jobb. Att åldras, med begränsad ekonomi, sjukdom och ensamhet blir allt mera vanligt. Precis just här har den kristna församlingen och smågruppen sin plats. Vi får vara en oas i allt det torra och hårda.¹⁰⁶ Där, mitt i allt elände, får kyrkan och smågruppen vara en plats att finna ro och trygghet i.

I vår sociala situation idag med en global ekonomi där pengar och arbete flyttas över gränserna känner man sig ha mindre inflytande över sin situation. Fattigdomen och utanförskap ökar även i Sverige. Trots att de flesta har mat, kläder, bostad och pengar här i Sverige och kan välja vilken livsstil vi vill så ökar avståndet mellan fattig och rik hela tiden. Även i Sverige börjar skillnaderna visa sig då inte alla har tak över huvudet och inte kan känna sig trygga.

---

¹⁰⁶ NFU

Kärnvapen, konflikthot, nedskärningar, miljöförstöringar och farliga kemikalier i maten är ett hot mot andliga värderingar. Man har blivit en konsument istället för en person. Många känner sig tomma inuti och saknar en gemenskap och tillhörighet. Kyrkan kan kännas avlägsen för många idag och de ser inte hur kyrkan skulle kunna hjälpa dem. Om den enda kontakten man har med kyrkan är när man går till gudstjänsten på söndagen så förstår jag att det är svårt att få känna en äkta gemenskap.

Många längtar efter något mer och där har smågrupperna något att ge. Grupperfarenhet är det bästa instrumentet mot den ensamhet som finns hos så många människor, isolering kan brytas då som nu. Wesleys sätt att arbeta med klasser kan bidra till att den andliga utvecklingen och disciplinen ökar. Basgruppernas sätt att arbeta kan hjälpa oss att föra dialogen och se hur bibeltexterna kan tala in i vår situation och hjälpa oss att handla för att bryta destruktiva mönster.

Jag tror att både befrielsesteologins och metodismens sätt att arbeta med smågrupper är bra. Genom att man kommer tillsammans ger det en känsla av tillhörighet som man kanske inte upplever i kyrkan på söndag. Men det är inte på samma sätt för alla, en del vill vara anonyma och sen efter ett tag kanske kan tänka sig att gå in i en smågrupp. Andra känner att kyrkan känns jobbig att gå in i då de känner sig utanför och osedda men känner en större längtan efter intimitet och där en smågrupp då passar. Men i förlängningen så behövs bägge för att kyrkan skall vara nära folket och att folket skall vara nära kyrkan, som då blir levande.

Den kristnes världsliga engagemang är ett vittnesbörd om den kristna kärleken till nästan och till Gud. Denna kärlek kommer till uttryck i en aktiv solidaritet med människorna, vilket samtidigt är en kärlekshandling i Kristus och för Kristus. Den kristna kärleken tar sig på så sätt konkreta uttryck i tiden och rummet. Att ge den fattige hjälp och ekonomiskt bistånd är ett exempel på detta, men det är ett naivt uttryck för den kristna kärleken. Det finns andra och mer effektiva sätt att engagera sig, till exempel för utveckling, humanisering, befrielse och socioekonomiska förändringar. Att älska sina medmänniskor genom ett konkret engagemang är en manifestation av ”den nya människan”, den i Kristus återuppståndne människan.

Idag hör vi att det är svårt att finna tillräckligt med ledare för smågruppsverksamhet i våra kyrkor. Wesley satte in en av tio som ledare i sina grupper, ibland en på fem. Vilka var dessa människor? Det var inte de utbildade, rika, de friska med mycket tid över. Det var arbetande män och kvinnor, män, fruar, unga, med ingen eller lite träning. De hade andliga gåvor och var ivriga till att tjäna. Likaså i basgrupperna var det inga problem att finna ledare och många av dem är kvinnor precis som i Wesleys klasser.

Det är inte medlemmarnas likgiltighet som ger församlingsledningen makten, det är församlingsledningens makt som gör medlemmarna likgiltiga. Att engagera församlingen i smågruppsverksamhet skulle leda till att kyrkan blir mer kritisk och demokratisk. Vilket skulle ge en frisk och växande församling.

Befrielsesteologin med dess främste representant Gustavo Gutierrez från Peru menar att tro är den historiska befrielsen i praktik. Guds ord blir förmedlat genom de fattigas och förtrycktas rop på hjälp. Teologin kan därför endast vara en form för handling, den måste kämpa för att ändra den sociala ordningen. Tolkningen av Bibeln ändrar sig kontinuerligt med de förändringarna av vår nuvarande individuella och sociala verklighet. Man bör aktivt delta i kampen för frihet och uppmärksamma människans ansvar för att kritisera och ändra orättfärdiga sociala ordningar.

5. Avslutning

Jag tycker att den här uppsatsen har öppnat mitt politiska medvetande och hjälpt mig att se på olika sätt att arbeta med dagens problem. Jag är än mer övertygad om att kristen gemenskap i smågrupper är nödvändigt om vi vill ha en frisk och sund kyrka. En kombination av undervisning och dialog samt att mer praktiskt kunna hjälpa varandra i smågruppen är önskvärt. Jag tror att smågruppen kan hjälpa mig att utvecklas andligt samt kunna se och reflektera över Guds ord i min konkreta situation och att tillämpa det jag lärt mig på ett bättre sätt. Jag tror också att kyrkan blir mer demokratiskt med smågrupper som tar upp församlingens problem och sen framför dem till ledningen. Det talas ofta om att medlemmarna är så passiva men det kan faktiskt bero på att de inte känner sig delaktiga i de beslut som fattas i ledningen. Men att kunna diskutera viktiga frågor i smågruppen skulle öka engagemanget. Det är inte passiva medlemmar som gör att det är en elit i församlingen utan det är eliten som gör att församlingen blir passiv.

Det här arbetet har gjort mig mer intresserad av smågrupper och kommer kanske att leda till en mer omfattande studie än detta som bara skrapat lite på ytan känns det som. Vi har ju ALPHA i kyrkorna vilket jag tycker är ett utmärkt sätt att möta dagens människa på. Där får man gemenskap genom att man äter tillsammans, lyssnar på ett föredrag om kristen tro och sen fortsätter samtalen i smågrupper. Det är under ett begränsat antal tillfällen men bör fortsätta in i kyrkans smågrupper när det är slut. Det är ett utmärkt sätt att komma in i den kristna gemenskapen med delar både från den metodistiska klassen men också basgruppens sätt att arbeta med smågrupper.

En annan gemenskap som också delar klassens och basgruppens sätt att arbeta är tolvstegsgemenskapen. På dessa möten lyssnar man på en text som man tänker över i en stunds tystnad och sen delar med sig av vad man tänker om den och hur man kan tillämpa det man hört i sitt liv. Där är ju också en bit där man arbetar individuellt med sin andliga utveckling i olika steg tillsammans med en mentor. Målet är ju att utvecklas andligt och att föra budskapet vidare till andra i samma situation.

Alla kan vi hjälpa dem som har det sämre på grund av fattigdom, sjukdom, arbetslöshet eller sitter i fängelse. De flesta av oss i väst är otroligt rika egentligen. Samtidigt är vi alla fattiga på något sätt. Jag tror att det tomrum som många känner idag beror på att vi inte hjälper vår nästa. De som mött Jesus men inte älskar och hjälper sin nästa upplever sig tomma inuti.

Målet är en egen inre förvandling så att vi accepterar andra som våra bröder och systrar. Det vill säga en rening från själviskhet över hela vår jord, till en allomfattande gemenskap. Då närmar vi oss idealen och den helige Anden leder oss och utplånar varje gränslinje i fråga om kön, ras, religion, kultur eller samhälls och ekonomisk ställning.

Jag vill avsluta med att tacka min handledare Ivan Chetwynd som hjälpt mig att forma denna uppsats. Jag vill tacka min fru som har fått se mig sitta vid datorn och böcker under en hel termin. Mina klasskamrater som jag har kunnat "bolla" en del tankar med, övriga lärare, elever och föreläsare vill jag också passa på och tacka för de har med sina stora kunskaper tillfört mycket i detta ämne. Jag hoppas och tror att denna uppsats skall leda till en djupare studie av smågruppsverksamhet och hur vi på ett bra sätt kan använda oss av den i våra kyrkor i dagens Sverige.

Ses vi i smågruppen?

6. Litteraturlista

Referenslitteratur

Bibel 2000

Bokförlaget Libris, Örebro

Damerau, Hans
2000

Ärkebiskopen är Mördad!
Norma Bokförlag, Skellefteå

Ferm, Dean William
1991

På de fattigas sida
Lindelöws förlag, Göteborg

Freire, Paulo
1972

Pedagogik för Förtryckta
Gummessons Boktryckeri AB, Stockholm

Frostin, Per
1982

Den ofullbordade revolutionen
Gummessons Boktryckeri AB, Falköping

Gutiérrez, Gustavo
1991

Vi Dricker Ur Vår Egen Brunn
Verbum Förlag AB, Stockholm

Heitzenrater, Richard P.
2002

The Poor and The People Called Methodist
Abingdon Press, Nashville

Holmén, Lena
1997

*Rom och Wittenberg eller Lima och Tokyo? Nya
tolkningar av Kristen tro*
<http://www.vxu.se/hum/publ/humanetten/nummer1/art9712.html>

Internationalen

Kapitalismen är pervers
<http://www.internationalen.se/arkiv/2001/49/artikel3.htm>

Kairosdokumentet
1985

[www.bethel.edu/~letnie/
AfricanChristianity/SAKairos.html](http://www.bethel.edu/~letnie/AfricanChristianity/SAKairos.html)

Klaiber, Walter &
Marquardt, Manfred
2001

Living Grace
an Outline of United Methodist Theology
Abingdon Press, Nashville

Kyrkornas Världsråd
1989

Vejen til Damaskus
Det Økumeniske Fællesråd, Köpenhamn

Langford, Thomas A.
1983

Practical Divinity,
Theology in the Wesleyan Tradition
Abingdon Press, Nashville

Maddox, Randy L.
1998

Rethinking Wesley's Theology
for Contemporary Methodism
Abingdon Press, Nashville

- Manskar, Steven W. *Small Groups and Accountability*
<http://oxford-institute.org/papers2.html>
- Marquardt, Manfred
1992 *John Wesley's Social Ethics, Praxis and Principles*
Abingdon Press, Nashville
- Messer, Donald E.
Abraham, William J.
1996 *Unity Liberty and Charity:
Building Bridges Under Icy Waters*
Abingdon Press, Nashville
- Metodistkyrkan *Frågor och svar*
www.metodistkyrkan.se
- Nordstokke, Kjell
1987 *De Fattiges Kirke*
Gjøvik Trykkeri A.S
- Snyder, Howard A.
1980 *The Radical Wesley & Patterns for Church Renewal*
Inter-Varsity Press, Illinois
- Watson, Lowes David
1985 *The Early Methodist Class Meeting*
Discipleship Resources, Nashville, Tennessee
- Wikipedia <http://sv.wikipedia.org/wiki/Befrielseologi>
- Övrig litteratur**
- Heitzenrater, Richard P.
1995 *Wesley and the People Called Methodist*
Abingdon Press, Nashville
- Jennings, Theodore W, Jr.
1990 *Good News to the Poor*
Abingdon Press, Nashville
- Malm, Magnus
1999 *Fotspår i Glastrappan*
Artos Bokförlag, Skellefteå
- McBrien, Richard P.
1987 *Katolsk Tro gennem to Årtusinder*
Niels Steensens Forlag, København
- Messer, Donald E.
Abraham, William J.
1996 *Unity Liberty and Charity:
Building Bridges Under Icy Waters*
Abingdon Press, Nashville
- NFU *Öppna dörrar*
<http://www.naturligforsamlingsutveckling.se>
- Peck, M Scott
1989 *Det Svåra Steget till Gemenskap*
Förlagshuset Hagaberg, Stockholm
- Peck, M Scott
1993 *Lögnens Folk*
Bokförlaget Libris, Örebro